journal of sociological context
sosyolojik bağlam dergisi

Sosyolojik Bağlam 6/3 (Aralık 2025), 556-579 Derleme Makale

Hibritleşen Kimlikler: Neo-Nazizm ve Tengricilik Üzerine Bir Değerlendirme

Ayşe Nur Altınkaynak Balkan | 0000-0002-6252-9482 | aysenur.balkan@gmail.com

Bağımsız Araştırmacı, Ankara, Türkiye

Öz

Küreselleşmenin bir sonucu olarak farklı kimliklerin karşılaşması başta olmak üzere çeşitli etkenlerle meydana gelen hibrit kimlikler, kimi zaman radikalleşmenin ve şiddet eylemlerinin öznesi haline gelebilmektedirler. Bu makalenin konusu küreselleşme ve kimlik oluşumu bağlamında Neo-Nazici Tengrici gençlerin şiddet yönelimli örgütlenmelerini ele almaktır. Çalışmanın amacı hibrit kimlikli bireylerden oluşan Tengrici Neo-Nazi grupların dijital iletişim ve eğlence araçlarından faydalanarak saldırgan ırkçı bir yapıya bürünmeleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Makale, araştırma ve yayın etiğine uygun olarak yürütülmüş olup; bireyden topluma doğru anlamayı ve genelleme yapmayı mümkün kılan nitel bir yöntem kullanmaktadır. Ayrıca literatür taraması, kavramsal analiz ve eleştirel söylem analizi gibi tekniklerden yararlanılmıştır. Konuyla ilgili haberler ve gazete makaleleri, çalışmanın temel veri kaynakları arasındadır. Makalenin amacı doğrultusunda literatürden ve söz konusu grupların kullandığı sanal platformlardan elde edilen veriler kapsamında bazı dijital platform ve oyunların söz konusu örgütlerin iletişim ve yayılma için kullandığı bir araç olduğu ortaya koyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Küreselleşme, Etnisite, Hibrit Kimlik, Tengricilik, Neo-Nazi

Atıf Bilgisi

Altınkaynak Balkan, Ayşe Nur. " Hibritleşen Kimlikler: Neo-Nazizm ve Tengricilik Üzerine Bir Değerlendirme". *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 6/3 (Aralık 2025), 556-579.

https://doi.org/10.52108/2757-5942.6.3.8

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi	18.10.2025
Kabul Tarihi	20.11.2025
Yayım Tarihi	15.12.2025
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	dergi@sosyolojikbaglam.org
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Yapay Zeka Kullanımı	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC-ND 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır

journal of sociological context
sosyolojik bağlam dergisi

Journal of Sociological Context 6/3 (December 2025), 556-579 Review Article

Hybridizing Identities: An Assessment of Neo-Nazism and Tengrism

Ayşe Nur Altınkaynak Balkan | 0000-0002-6252-9482 | aysenur.balkan@gmail.com

Independent Researcher, Ankara, Türkiye

Abstract

Hybrid identities, which emerge as a result of various factors, particularly the encounter between different identities as a result of globalization, can sometimes become the subject of radicalization and acts of violence. This article examines the violent organization of Neo-Nazi Tengriist youth within the context of globalization and identity formation. The study aims to reveal the relationship between Tengriist Neo-Nazi groups, comprised of individuals with hybrid identities, and their adoption of an aggressive racist structure through the use of digital communication and entertainment tools. The article adheres to research and publication ethics, employing a qualitative method that facilitates understanding from the individual to society and allows for generalization, as well as techniques such as literature review, conceptual analysis, and critical discourse analysis. News and newspaper articles on the subject are among the study's key data sources. In line with the purpose of this article, data obtained from the literature and from the virtual platforms used by these groups demonstrates that certain digital platforms and games serve as tools used by these organizations for communication and dissemination.

Keywords

Globalization, Ethnicity, Hybrid Identity, Tengrism, Neo-Nazi

Citation

Altınkaynak Balkan, Ayşe Nur. "Hybridizing Identities: An Assessment of Neo-Nazism and Tengrism". *Journal of Sociological Context* 6/3 (December 2025), 556-579.

https://doi.org/10.52108/2757-5942.6.3.8

Article Information

Date of Submission	18.10.2025
Date of Acceptance	20.11.2025
Date of Publication	15.12.2025
Peer-Review	Double anonymous review - Two External Reviewers

Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Similarity Check	Done – Turnitin
Conflict of Interest	No conflicts of interest have been declared.
Complaints	dergi@sosyolojikbaglam.org
Use of Artificial Intelligence	No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.
Copyright & License	Authors of articles in the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC-ND 4.0.

Giriş

Küreselleşme olgusu, yalnızca ekonomik ve siyasal alanlarda değil, kültürel kimliklerin inşasında da belirleyici bir dönüşüm süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hız kazanan küreselleşme, bireylerin ve toplulukların kimlik tanımlarını yeniden şekillendirmiş; yerel ve ulusal aidiyetlerin ötesinde melez, çok katmanlı ve dinamik kimlik biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Küreselleşmenin kimlik üzerindeki bu etkisi 21. yüzyılın getirdiği dijitalleşme süreçleriyle daha da derinleşmiştir. "Hibrit kimlik" kavramı, bu çoklu etkileşim alanlarının sonucunda ortaya çıkan yerel ve küresel unsurları bünyesinde barındıran kimlik formlarını tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu makalede, küreselleşmenin dinamikleri ile kimlik inşası arasındaki ilişki ele alınacak; hibrit kimlik kavramı, özellikle Tengrici Neo-Naziler örneğiyle etnik kimlik dönüşümleri bağlamında incelenecektir. Makalenin tartışması, radikal bir hibrit kimlik örneği olarak Tengricilik ile Nazizmin kesişimi üzerinden yürütülecektir.

Bir toplumun fertlerinin birbirine benzeyen özelliklerini ve onları diğer toplumlardan ayıran unsurları içeren kimlik, bireyin içinde yaşadığı toplum ile uyumlu yaşamasını sağlar. Toplum içinde bir tutarlılık, öznellik ve devamlılık sağlayan şey, ortak bir kimliğe sahip olunmasıdır.[1] Bu makalenin konusu olan aşırı sağcı radikal bir örgüt olarak Neo-Nazici/Tengrici grupların referans noktalarından biri tek tanrılı ve ahlak eksenli bir Eski Türk dini olarak bilinen Tengriciliktir.[2] Bu örgütlerin isminde yer alan diğer kavramlardan Nazizm, Alman ırkının üstünlüğüne[3], Neo-Nazizm ise sadece Alman ırkının değil beyaz ırkın üstünlüğüne[4] dayalı birer ideolojidir. İslam öncesi Türk toplumlarındaki Tengriciliğe dönüşü ön gören bazı gruplar, Neo-Nazizm ideolojisinin yöntem ve doktrinini kullanarak radikalleşmektedirler. Bu çalışmada küreselleşmenin kimlik oluşum sürecindeki etkileri ve Tengricilik ile Neo-Nazi ideolojilerinin kesişme noktaları ele alınacaktır. Bu amaçla öncelikle küreselleşme, kimlik ve hibrit kimlik olguları açıklanacak, ikinci bölümde ise Tengrici Neo-Nazilerin doktrinel ve eylemsel özellikleri örnekleriyle incelenecektir.

Bu çalışmanın temel amacı, küreselleşmenin kimlik üzerindeki etkilerini, özellikle hibrit ve radikal kimlik biçimleri üzerinden incelemektir. Tengricilik ve Nazizmin kesişiminde ortaya çıkan Tengrici Neo-Nazi hibrit kimlik formunun incelenmesi hem küreselleşmenin

---

1 Muhittin Aşkın, "Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10/2 (2007), 213.

2 Günay Tümer - Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi* (Ankara: Ocak, 2002), 78-96.

3 Giorgio Agamben, *Kutsal İnsan*, çev. İsmail türkmen (İstanbul: Ayrıntı, 2013), 155.

4 Y. Anıl Güzelipek, "Neo-Nazizm ve Futbol: Yasaklı Bir İdeolojinin Stadyumlardaki İzdüşümü", *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi* 6/2 (2020), 66.

kültürel sonuçlarını hem de dijital çağın kimlik politikalarını anlamak açısından önem taşımaktadır. Böylelikle, dijitalleşen dünyada radikal kimliklerin nasıl inşa edildiği ve meşrulaştırıldığına dair teorik bir çerçeve sunulacaktır.

Bu makale, nitel ve kuramsal bir araştırma niteliği taşımaktadır. Araştırma, tümevarımcı bir yaklaşımla kavramsal tartışma üzerinden ilerlemektedir. Literatür taraması kapsamında, küreselleşme, kimlik, hibrit kimlik ve dijital kültür konularında sosyolojik kuramlar değerlendirilmiştir Hibrit kimlik kavramının yeni bir kavram olması ve Tengrici Neo-Nazi hareketlerle ilgili yeterli akademik çalışma bulunmaması, literatürdeki boşluğu ortaya koymaktadır. Tengrici Neo-Nazi şiddet eylemlerinden biri sonrasında Prof. Dr. Özcan Güngör'ün kaleme aldığı "Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor: Arda K. Örneği"[5] başlıklı radikalleşme eksenli makale dışında, doğrudan Tengrici Neo-Nazileri ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu makalenin, güncelliğini koruyan ve toplumsal güvenlik açısından son derece önemli olan Tengrici Neo-Nazi grupları ve ideolojilerinin kaynaklarını tanımaya yönelik olarak literatürdeki açığı kapatmaya yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Bu makalenin bir diğer yöntemi olan eleştirel söylem analizi, dijital platformlarda özellikle X ve Telegram kanallarında Tengrici ve Neo-Nazi söylemlerinin nasıl kesiştiğini, kimlik inşasında hangi ideolojik, dilsel ve sembolik araçların kullanıldığını çözümlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma teorik çözümleme ve kültürel temsil biçimlerinin yorumlanmasına dayanmaktadır.

1. Küreselleşmenin Dinamikleri ve Kimlik

Özellikle 20. Yüzyılın ikinci yarısından sonra literatüre giren bir kavram olarak küreselleşme, tarihin akışı içinde dünyanın "tek bir merkezden idare edilerek" ve "tek bir merkeze doğru" gidişatını ifade etmektedir. Küreden kasıt dünyamız olduğu için küreselleşme ifadesi dünya genelinde toplumları bütünleştirici unsur ve şartları kastetmektedir. Buna göre küreselleşme toplumlar arasındaki bağlantılılığın ve toplumların etkileşim yoğunluğunun hızla artması anlamına gelmektedir.[6]

Marshall'ın tanımına göre "küresellik dünyayı tek bir yer olarak kavrayan yeni bir bilincin şekillenmesini kapsamaktadır ve küreselleşme bu doğrultuda, bir bütün olarak dünyanın somut yapılaşmasıdır".[7] Bu yapılaşma sürekli bir değişimi ifade eder. Değişimin ve gelişmelerin dünyanın hemen hemen her yerinde aynı anda ve büyük bir hızla gerçekleşmesi dünyanın küçüldüğü hissini uyandırmaktadır.[8] Zaman ve mekan sınırlılıklarının kalkması

5 Özcan Güngör, "Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor: Arda K. Örneği", *Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor: Arda K. Örneği* (2024).

6 Antony Giddens, *Sosyoloji* (İstanbul: Kırmızı, 2012), 432.

7 Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü* (Ankara: Bilim ve Sanat, 2005), 449.

8 İhsan Çapçıoğlu, "Küreselleşme, Kültür ve Din", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 49/2 (2008), 155.

ya da azalması, mesafelerin aynı kalmasına rağmen kısalmış hissedilmesi, bilginin etkin ve hızlı paylaşımı, olaylar karşısındaki etkileşim ve kitlesel olarak harekete geçme şart ve imkanlarının gelişmesi dünyanın küçülmesi düşüncesinin açıklayıcı birer örneğidir.

Küreselleşmenin hareket noktasının ekonomi olması onu sadece bu alanda tutmamıştır. Aksine belli yaşam tarzlarının ve kültürün yayılması başta olmak üzere kimliklerin, mekanların, alışkanlıkların, harcamaların birbirine benzemesi nedeniyle bir benzeşme süreci haline geldiği söylenebilir. Küreselleşmenin toplumları homojenize etme özelliği vardır. Bununla beraber yerel olan kültür öğelerinin, değerlerin, sistemlerin de yaygınlaşmasına imkan tanıyan bir yanı mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında küreselleşmenin benzeşmeyi doğurduğu, aynı zamanda farklılıkların tanınmasını sağladığı görülmektedir.[9]

Teknolojinin de yardımıyla Dünyanın küçük bir köye dönüşmesi, kimileri tarafından yerel kültürün yok edilmesi ve Amerikan kültürünün tüm dünyada baskın kültür haline getirilmesi amacını taşıdığı iddiasıyla diğer kültürler için bir tehdit olarak görülmektedir. Bir başka yaklaşım küreselleşmenin kaçınılması mümkün olmayan bir gelişim süreci olduğu düşüncesine dayanır. Buna göre tüm dünyada güç, refah, büyüme ve zenginleşmenin kaynağı küreselleşmedir. Ekonomik gelişimle beraber Amerikan kültürünün, Evanjelik Hristiyanlığın ve "McDonaldizasyon" diye adlandırılan yaşam tarzının kimliklere etki edecek şekilde gelişmesi, önemli ve gereklidir. Bu iki anlayış arasında bir de küreselleşmeye daha objektif yaklaşan dönüşümcü anlayış yer almaktadır. Dönüşümcülere göre küreselleşme toplumun modern çağa ayak uydurmasını sağlayan kaçınılmaz bir süreçtir. Küreselleşmenin dönüştürücü etkisi insan, toplum ve devlet yaşamının her alanını kapsayabilir. Yapılması gereken, bu değişimin içinde yok olmadan ona ayak uydurabilmektir.[10]

Kültürler arası etkileşimin bilhassa ekonomik boyutundan hareketle insan hayatını artık hiçbir zaman eskiye dönülmeyecek şekilde değiştiren, yenileyen, belki eskiye dair olanları kaybettirirken yeni olan pek çok şeyi kazandıran küreselleşme, toplumların kendi varlıklarını koruyabilmek için pek de gönülsüz olmadıkları bir mücadele sürecidir.

1.1. Küreselleşmenin Kimlik Oluşumundaki Etkileri

Kimlik kavramı, 20. yüzyıldan itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlanan süreklilik ve aynılık anlamı taşıyan köklü bir kelimedir. Türk Dil Kurumu kimlik kavramının tanımında toplumsallığa vurgu yapmıştır: "Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü; etiket".[11]

---

9 Özcan Güngör, "Küreselleşmeye Dair Sosyolojik Bir Çerçeve", *Sosyolojik Açıdan Küreselleşme ve Din El Kitabı* (Ankara: Sonçağ Akademi, 2022), 23.

10 Güngör, *Küreselleşmeye Dair Sosyolojik Bir Çerçeve*, 11.

11 TDK, "Kimlik", *Güncel Türkçe Sözlük* (2025).

Pek çok kuramcıya göre kimlik yaratılmış ve kurulmuş bir kazanımdır. Sosyolojik etkileşimcilikle bağlantılı olarak kimliğin iki aşamasından söz edilmektedir: biri içteki ve belirleyici olan öznel yapı, diğeri ise toplumsal açıdan görülen, belirlenmiş olan ve diğer insanlarca bilinen nesnel/nesne olan yapı. Bu yönüyle kimlik toplum tarafından ihsan edilmiş, toplumla sürdürülmüş ve dönüşümünü de toplumla beraber gerçekleştirmiştir.[12]

Bauman da kimlik olgusunu bir kurgu olarak görmektedir. Ona göre kimlik doğal bir edinim veya hayatın doğal bir gerçeği değildir. Modern insanın yaşam alanına zorla sokulmuş olan kimlik fikri aidiyet krizinden; olması gereken ile olan arasındaki uçurumun kapatılması amacından doğmuştur.[13] Giddens'ın "bireyin kendinin farkında olması" olarak tanımladığı kimlik, amorf bir olgu olan benliğin refleksif şekilde belirgin hale gelmesidir.[14]

İçsel oluşumdan ayrı olarak toplumsal kimlik dinamik bir süreçtir. Toplumla ilgili kabuller, beklentiler, hedefler, kurallar ve değerler kimliğin sosyal alanını oluşturur. Artık evrensel kabuller ve değerler ile farklılıkların benzeşmelere dönüşmesi de devrededir. Burada karşımıza kimliğin modern dönem tartışması çıkmaktadır: Bireylerin zaman, mekan, değer, ekonomik, politik vb. algılarındaki değişim.[15]

Bireyin içinde bulunduğu şartlara ve zamana göre değişebilen kimlik örüntüsü, grup kimliğinin güçlenmesi sonucunu da doğurmaktadır. Küreselleşme etkisiyle meydana gelen bu kimlik dönüşümü toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel açıdan önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu sonuçlardan konumuzla alakalı olarak kimlik algısındaki değişimi ele alacak olursak; modern ve postmodern kimlik algılarını açıklamak küreselleşme etkisini ortaya koyacaktır. Aydınlanma çağı öncesini ifade eden geleneksel dönemde bireysellikten ziyade doğuştan ve grup aidiyeti ile kazanılan kimlik algısı mevcut idi. Aydınlanma döneminde çizgileri belirginleşen modern çağda ise bireycilik düşüncesinin hakim olmaya başlaması ile tanrısal güç yerine akılcılık, dinsel aidiyet yerine bireycilik yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu anlayışa göre toplumla kurulan ilişkilerde bireyin menfaat ve istekleri ön plandadır. Modern kimlik yapısına sahip bazı bireyler kendiyle ve toplumla aidiyet dışında bağ kuramamaktan kaynaklanan amaçsızlık, geçicilik, anlamsızlık sorunlarıyla beraber; hız, seçeneklerin çokluğu ve çabuk tüketme özelliği nedeniyle köksüzlük sorunuyla baş etmek durumundadır.[16]

---

12 Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, 405.

13 Zygmunt Bauman, *Kimlik*, çev. Mesut Hazır (Ankara: Heretik, 2017), 30.

14 Antony Giddens, *Modernite ve Bireysel-Kimlik* (Ankra: Say, 2010), 74.

15 Mert Erekmekçi, "Küreselleşme Sürecinde Kimlik Sorunları Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme", *International Sciences Studies Journal* 8/105 (2022), 4220.

16 Erekmekçi, "Küreselleşme Sürecinde Kimlik Sorunları Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme", 4227.

Modern dönemin ve ona ait olan dönüşümlerin yıkılıp yenisinin yapılması anlamına gelen postmodernite, modern algıların, düşüncelerin, yaşam koşullarının, olgu ve anlayışların üzerine bina edilmiştir. Teknolojinin önemli bir araç görevi gördüğü çoğulculuk esasına dayalı olan, ancak bütünleştiricilikten uzak bir yaklaşım olan Postmodernizm, üzerinde yükseldiği modernizmin bir eleştirisidir.[17] Bu eleştiri, modernleşme dönemi olan Aydınlanma çağının kendinden beklenen özgürlük, adalet, hak, akılcılık gibi alanlarda yeterince başarılı olamadığı şeklinde özetlenebilir. Postmodernizm bir şeyin artık herkes için aynı şeyi ifade etme döneminin bittiği, büyük anlatıların ve ilerlemeci düşüncenin önemini yitirdiği bir dönem olarak tanımlanmaktadır.[18] Tıpkı postmodern anlayışın modernizmi sorgulaması gibi Postmodern kimlik biçimi de modern kimliği sorgulamıştır. Buna göre farklılıkların eşit derecede temsil edilmesi, yerel ve kendine özgü olan değerlerin, anlayışların ve yaşam tarzlarının serbest kalması esastır.[19] Postmodern kimlik, modern dönemin ortaya çıkardığı özgürlük anlayışlarının bile aslında belli başlı kısıtlamalara bağlı olduğu iddiasına sahiptir. Dolayısıyla tamamen uyumsamacı ve her kimliği olduğu gibi kabul etmeye dayalı kimlik anlayışıdır.

Küreselleşme sürecinde ekonomide, dini yaşantıda, kültürel alışkanlıklarda, geleneklerde meydana gelen her türlü değişim ve etkileşim kimlik oluşumunu da doğrudan etkilemektedir. Kimlik insanın içinde yaşadığı toplumun değer yargılarının bütününden oluştuğuna göre[20]; küreselleşme de tüm bu süreçleri doğrudan ilgilendirdiğine göre küreselleşmenin kimlik üzerindeki etkisi doğrudan bir etki olmaktadır. Bu değer yargıları içinde en belirgin ve görünür olan alan dine dair olandır.

Küreselleşmenin sonuçlarından yalnızca biri olan melezleşmeye neden olan her türlü sebep toplumsal anlamda kimlik oluşumunun araçlarından biridir. Avrupa sömürgeciliği, bazı İslam toplumlarının fetih ve cihat geleneği hatta dünyanın her yerinde görülebilen toplama kampları bile asimilasyon ile oluşan yeni kimliklere aracılık etmektedir.[21] Bu bağlamda küreselleşmenin kimlik oluşumuna doğrudan etkisinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Küreselleşmenin en önemli aracı olan iletişim yöntemlerinin çeşitlenmesi ve sosyal medya da kimlik oluşumunu doğrudan etkilemektedir. Küreselleşmenin bu vasıtalarla oluşan dinamik yapısı kültürel alanda, dini yaşantıda, ekonomide, siyasal alanda hatta etnisiteyle ilgili ön kabullerde değişiklikler meydana getirmekte; bireylerin ve toplumun kimlik algısında sürekli bir yapılanmaya kapı aralamaktadır.

---

17 Bahtinır Möngü, "Postmodernizm ve Postmodern Kimlik Anlayışı", *Atatürk Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 17/2 (2013), 28.

18 Giddens, *Sosyoloji*, 152.

19 Möngü, "Postmodernizm ve Postmodern Kimlik Anlayışı", 34.

20 Aşkın, "Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler", 216.

21 Arif Dirlik, *Kriz, Kimlik ve Siyaset* (İstanbul: İletişim, 2009), 155.

1.2. Küreselleşmenin Bir Sonucu Olarak Hibrit Kimlikler

Fransızca bir kelime olan "hibrit", melez anlamına gelmektedir. Teknolojiden sosyolojiye kadar pek çok alanda kullanılan bu kavram "İki veya daha fazla farklı şeyin bir araya gelerek oluşturduğu yeni şey"[22] manasında kullanılmaktadır. Sosyolojik olarak "hibrit kimlik" kavramı, bireyin kimlik inşasında içinde bulunduğu toplumun etkisini ön plana çıkaran bir tanımlamadır. Buna göre çok kültürlü olanlar başta olmak üzere küreselleşmenin de etkisiyle farklılaşan toplumlarda, hibrit kimlikler ortaya çıkmaktadır. Yeni olan toplumsal şartlara geliştirilen aidiyet duygusu hibrit kimlik oluşumunun bir göstergesidir.[23]

Çok eski bir kavram olmamakla beraber hibrit kimliğin, bireyin tek başına kendi çabasıyla değil toplumla birlikte oluştuğu düşüncesinden hareketle zaten sosyolojinin temelinde var olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bilhassa küreselleşmenin hız kazanmasıyla geleneklerin, kültürlerin etkileşim içine girmesi ve kimlik dönüşümlerinin yaşanması sosyolojinin konularından birini oluşturmaktadır. Örneğin göç eden topluluklar, kolonyal ya da post kolonyal toplumlar ve sömürgeleştirilen topluluklar kimlik dönüşümü yaşaması kaçınılmaz olan gruplardan sayılabilir.[24]

Küreselleşmenin sonuçlarından biri olan "yerel" ve "küresel"in etkileşimi, melez yani hibrit kimlikleri doğurmaktadır. Bu etkileşim gün geçtikçe hızlanmakta ve hibrit kimlik oluşumu, dinamikliğini korumaktadır. Dinamik kimlik ile hibrit kimlik kavramları birbiriyle benzer kanallardan beslenmekle beraber farklı anlam alanına sahiptirler: Dinamik kimlik anlayışı bireyin mevcut kimliğini değiştirip dönüştürmesi yahut yeni bir kimlik oluşturmasını ifade etmektedir. Hibrit kimlik kavramı ise bireyin aynı anda birden fazla kimliğin özelliklerini taşıması anlamına gelir. "İki kültür-kimlik arasında kalmışlığı" ifade etmesi bakımından hibrit kimlik için Britanyalı-Asyalı, Afro-Amerikan, Alman-Türkleri, Avrupa-Türkleri örneklerinde olduğu gibi "tireli kimlik" tanımlaması yapılmıştır.[25] Bu "arada kalmışlık" hali elbette bireysel olarak uyum sağlama çabalarının yanında bireyin ait olduğu ve mensup olduğu kimlikler arasında çatışmaya da yol açabilmektedir.[26]

Hibrit kimlik anlayışı homojen kimlikleri, dolayısıyla homojen toplum yapısını reddetmektedir. Farklı toplumsal süreç ve tecrübelerin birikimiyle oluşan hibrit kimliğin çoğulculukla olan sosyolojik bağı küreselleşmeyle doğrudan ilgilidir. Toplumsal pratiklerdeki

---

22 "Cambridge Dictionary" (25 Aralık 2024).

23 Barış Çağırkan, "Göç, Hibrit Kimlik ve Aidiyet: Yeni Toplumlar, Yeni Kimlikler", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 5/8 (2016), 2621.

24 Ania Loomba, *Kolonyalizm Postkolonyalizm* (İstanbul: Ayrıntı, 2000), 18.

25 Giddens, *Sosyoloji*, 928.

26 Çağırkan, "Göç, Hibrit Kimlik ve Aidiyet: Yeni Toplumlar, Yeni Kimlikler", 2620.

değişimlerin meydana gelmesinin sebepleri arasında göç, teknoloji, dijitalleşme, ekonomik şartların ve alışveriş alışkanlıklarının farklılaşması, din algısında yaşanan dönüşüm gibi pek çok neden sayılabilir. Bunlardan özellikle dijitalleşme ve sosyal medya, tüm toplumsal konuları etkilediği için kimlik algısı üzerinde büyük etkiye sahiptir.

2. Küreselleşmenin Dini ve Etnik Kimlikler Üzerindeki Etkisi

Etnisite "Ait oldukları ve içinde özgün kültürel davranışlar sergiledikleri bir toplumda kendilerini diğer kolektif yapılardan farklılaştıran ortak özelliklere sahip olduğunu düşünen ya da başkaları tarafından bu gözle bakılan kişiler" olarak tanımlanır.[27] Bu ifade ırk ve kökeni de içermekle beraber ırktan farklıdır. Aynı etnisiteye sahip insanlar siyasi, mesleki, dini, kültürel vb. pek çok ortak öğeyi taşımaktadır. Etnik gruplar, uzun süre birlikte yaşamanın ve ortak değerlere sahip olmanın sonucu olarak başka gruplardan ayrılırlar. Sosyal kimliğin oluşmasında en etkin unsurlardan biri etnisitedir. Tabiri caizse bu paketin içinde yer alan din ve diğer belirleyiciler bireyin sosyal kimliğini ortaya koymaktadır. Özellikle toplumun ortak değer ve kural oluşturucularından biri olan din olgusu kimlik oluşumunda önemli bir etkendir. Bunun yanında hayatın krizlerini ya da adaletsizlik, ölüm, acı ve keder gibi durumlarını anlamlandırması bakımından da kimlik oluşumuna etki eder.[28] Berger, dini insanın "evreni anlamlandırmaya yönelik cüretkar bir girişimi" olarak tanımlamaktadır.[29] Küreselleşme ise dinin kimlik üzerindeki etkisinde bazı dönüşümlere neden olmuştur. Sabit kimliklerin çözülmesi ya da görünmez olması; bunun yerine akışkan/karma dini kimliklerin oluşması bu değişimlerden bazılarıdır. Evrensel araç ve dillerle iletişim kurulan, kişisel deneyimlerle beraber çeşitliliğin söz konusu olduğu, semboller üzerinden yaşanan dindarlığın ritüel dindarlığına tercih edildiği bir yeni kimlik olgusu küreselleşmenin din ve etnisite üzerindeki etkilerinden sayılabilir.

Etnisitenin kimliği oluşturan unsurlardan biri olduğu düşüncesine ek olarak Giddens, etnik kimliğin doğuştan olan hiçbir şey barındırmadığını, zamanla üretilen ve tekrarlamalar sayesinde oluşan bir olgu olduğunu ifade eder. Ona göre etnisite geçmişle bağ oluşturur ve geleneklerin tekrarlanmasıyla canlı kalır.[30]

Küreselleşmenin kaçınılması mümkün olmayan bir süreç olduğu kabul edildiğinde yerel kimliklerin dönüşümü ve geleneğin yeni biçimi daha iyi anlaşılmaktadır. Tireli kimliklerden birine sahip olan Jamaikalı-Amerikan sosyolog Stuart Hall (1932-2014) kimlik

---

27 Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, 215.

28 Peter L. Berger, *Kutsal Şemsiye-Dinin Sosyolojik Teorisinin Ana Unsurları*, çev. Ali Coşkun (İstanbul: Rağbet, 2011), 79.

29 Berger, *Kutsal Şemsiye-Dinin Sosyolojik Teorisinin Ana Unsurları*, 88.

30 Giddens, *Sosyoloji*, 535.

oluşumuna etkisi bakımından geçmişin bir tarih olarak kavranılması gerektiğini söylerken küreselleşmenin geleneği değiştirmesinin kaçınılmaz olduğunu anlatmaktadır.[31]

Küreselleşmenin etnik kimliklerden oluşan ulus devletler üzerinde bazı olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Ekonomik, politik, sosyal, kültürel, tarımsal, hatta kriminal vb. her alanda ulusal olanın aşılması ve uluslar arası sisteme bağlı olma küreselleşmenin bir sonucudur. Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü, Avrupa Birliği, NATO gibi, bağlayıcılığı olan uluslar arası kuruluşların varlığı, ulus devletlerin yönetim ve yaptırım gücünü azaltmaktadır.[32] Ulus devletlerin gücünün azalmasının etkilerinden biri "ulusal kimliğin saldırgan, ırkçılık tarafından yönlendirilen çok savunmacı ve çok tehlikeli bir biçimine dönülmesidir".[33] Savunmacı, dışlamacı ve kapalı bir yapıya evrilen yerel kimlikler bu şekilde tehlikeli hale gelebilmektedirler.

Küreselleşmenin yerel kimlikler üzerindeki etkisi Postmodern ideolojilerden bağımsız düşünülemez. Postmodernizmin çoğulculuğu esas alan, sosyokültürel değişimi ön gören, muhalif ve farklı olana mümkün olduğunca ifade özgürlüğü alanı açan düşünce tarzı, etnik kimliklere de bu alandan faydalanma imkanı sunmaktadır. Çoğulculuk şeklinde sempatik bir kelimeyle ifade edilen ve postmodernist küreselleşmenin 21. yüzyıla bıraktığı bir paket olan özgürlük ortamı, farklı cinsel yönelimleri olanlardan, ana dilde yaşam taleplerine hatta marjinal dini, mezhebi, etnik vs. grupların haklarına kadar çok geniş bir alanı kaplamaktadır. Postmodernizmin her şeyi masum ve mübah kabul eden bu anlayış biçimi küresel sermayenin tüm kültürel değerler gibi etnik yapıyı da tüketim nesnesi haline getirdiği şeklinde yorumlanmaktadır.[34] Postmodernizmin ve küreselleşmenin etnisitiye olan etkisinin iyi niyetli olup olmadığı tartışıladursun, yerel ve milliyetçi kimliklerin bu dönemde yükseldiği ortadadır. Farklı etnisiteye sahip grupların siyaseten söz sahibi olma konusunda ısrarcı ve sert talepleri, ulus devletin varlık sebebi olan homojen toplum yapısını reddetmeleri, tüm dünyada kimlik üzerinden aşırı sağcı siyasetin önem kazanmasını sonuç vermektedir.

Postmodernizm ile küreselleşmenin ulus devlet üzerindeki yıpratıcı etkisi ve etnik kimliğe dönüş isteğini canlandırması, "öteki"ne dışlayıcı ve saldırgan bir tutum sergilenmesine yol açabilmektedir. Özellikle göçmen karşıtlığının yükselişe geçmesi, psikososyal açıdan problemli olan bazı bireylerin hibrit kimlikler oluşturması ve düşmanca davranışlarda bulunmasını sonuç verebilmektedir.

---

31 Stuart Hall, "The Local and The Global: Globalization and Ethnicity", *Culture, Globalization and the World-System: Contemporary Conditions for the Representation of Identity*, ed. Antony D. King (New York: University of Minnesota Press, 1997), 37.

32 Giddens, *Sosyoloji*, 907.

33 Hall, "The Local and The Global: Globalization and Ethnicity", 26.

34 Zeki Duman, "Küreselleşme Kimlik ve Çokkültürlülük", *Sosyal Bilimler Dergisi* 2/1 (2009), 100.

2.1. Radikal Bir Hibrit Kimlik Olarak Tengricilik ve Nazizmin Kesişimi

2.1.1. Tengricilik ve Radikal Kimlik İnşası

Küreselleşme ve onun günümüzdeki en güçlü aracı olan dijital iletişim, her ideoloji ve akımın olduğu gibi marjinal ya da radikal akımların da hibrit kimlikler edinerek yaygınlaşmasına olanak sağlamaktadır. Bunlardan biri de son dönemlerde ülkemizde ortaya çıkan ve Nasyonal Sosyalizmin yöntemlerini kullanarak Türkçülük ideolojisini savunan yapılanmalardır. Son zamanlarda Türkçülük, milliyetçilik gibi ideolojilerle Nazizmi bir araya getiren ve şiddet eylemleriyle gündeme gelen bu tür gruplar hem sanal hem de gerçek hayatta kendilerinden söz ettirmektedir. Nazizm ve Tengriciliğin ilginç sayılabilecek şekilde bir araya gelmesi tamamen siyasi bir hedefe, paramiliter örgütlenme yöntemiyle ulaşma amacıyla açıklanabilir.

Türklerin çok eski çağlardan beri ve İslam öncesi geleneksel dini olarak bilinen Gök Tanrıcılık ya da diğer adıyla Tengricilik, yol göstericiliğiyle Türklere bilgelik, esenlik, iktidar için yardım eden ve bir olan Tanrı'ya inanışı ifade etmektedir. Orhun yazıtlarından itibaren pek çok tarihi belgede yer alan bilgilere göre Tengricilik dini, Türkleri ve devleti zaman zaman kutsallaştıracak derece olumlayan ve iyilik, ahlak, aile, birlik, dayanışma gibi değerlere vurgu yapan bir inanıştır. Kendine özgü ibadet ve ritüelleri olmakla beraber daha çok gelenek etrafında şekillenmiştir.[35]

Bugün ise Tengricilik Z kuşağı olarak tanımlanan gençlerin bazılarının eğilim gösterdiği milliyetçi ve ırkçı bir inançtır. Genel olarak ekonomik, sosyolojik ve politik gidişattan memnun olmayan gençlerin kültürel bağların zayıflaması, aşırı sağ ideolojilerin güç kazanması gibi nedenlerle yöneldiği bu akım, bir yandan Türkçülük anlamında eskiye dönüşü ifade ederken bir yandan da yeni bir hibrit kimlik oluşumuna işaret etmektedir.[36] Radikalleşen Tengrici gruplar, bu inanışın dini alanıyla değil Türk kimliğine yüklediği anlam ile ilgilenmektedirler.

2.1.2. Nazizm ve Güncel Yansımaları

18. yüzyıl sonlarında tüm Avrupa'da yaygınlaşmış olan milliyetçilik akımıyla her ulusun kendi kişiliğinin olduğu düşüncesine ve ulusal erdemlere vurgu yapılması, bölünmüş durumda olan Almanya'da da karşılık bulmuştur. Fichte'nin "Alman Ulusuna Söylevler" adlı konuşmaları, Alman milliyetçiliğine dair ilk adım olarak kabul edilmektedir. Söylevlerde, Alman dilinin diğer dillere üstünlüğü, Almanların her konuda Avrupa başta olmak üzere tüm dünyada öncü millet olabileceği gibi konular yer almaktadır.[37]

---

35 Tümer - Küçük, *Dinler Tarihi*, 78-96.

36 Güngör, "Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor".

37 İsmail Candan, "Fichte'nin 'Alman Ulusuna Söylevleri'nin Nazi Adalet Anlayışındaki Yeri", *Akademik Bakış Dergisi* 49 (2015), 182.

Alman milliyetçiliğinin temellerinin atıldığı bu dönem, siyaset, din, ekonomi, felsefe gibi pek çok alanda yeni yönelimlerin ortaya çıkmasını sonuç vermiştir. 19. yüzyıl, Almanya'da milliyetçiliğin ve özellikle Yahudi karşıtlığından hareketle ırkçılığın yükselişe geçtiği dönemdir. Alman ırkçılığı 1853'te Gobineau'nun "Irkların Eşitsizliği Üzerine Deneme" adlı metninde dile getirdiği düşünceler üzerine bina edilmiştir. Buna göre; ırklar arasında bir hiyerarşi vardır ve bütün ırk karışımlarında her zaman aşağı ırk üstün gelir. Çağdaş ırkların gerilemesindeki temel sebep budur. En âri, kusursuz ve üstün ırk ise Alman ırkıdır.[38]

Birinci Dünya Savaşından sonra Avrupa'da doğan faşizm, Almanya'da biyosiyasal bir ideoloji olan Nazizm'e temel oluşturmuştur. İlk defa İtalya'da Mussolini'nin kullandığı faşizm terimi şiddete dayalı, ırkçı, milliyetçi, otoriter ve aşırı sağcı yönetim ya da siyaset anlayışını ifade eder.[39] Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi lideri Hitler'in Şansölye olarak atandığı 1933'ten, ölüm tarihi olan 1945'e kadar hüküm süren faşist Nasyonal Sosyalizm, kısaca Nazizm olarak ifade edilir. Lider merkezli olan bu hareket, Alman ırkının üstün olduğu için dünyaya hakim olması gerektiği, Almanya'nın topraklarını genişletme zorunluluğu ve diğer ırkların birer düşman olduğu anlayışına dayanmaktadır.[40] Hitler'in Nasyonal Sosyalizm denen Alman ırkçı ideolojisi, kan ve toprak birliğine dayandırılmaktadır.[41] Şiddeti meşru gören bu ırkçı siyasi yapı, İkinci Dünya Savaşında toplama kamplarında milyonlarca Yahudi, eşcinsel veya engelliyi öldürmüş, binlercesini göçe zorlamıştır. Bugün Holokost adıyla anılan soykırım, sadece gaz odaları ya da kurşuna dizerek öldürmekle değil, insanları dondurmak, denek olarak kullanmak, üzerlerinde ilaç denemek vb. işkencelere maruz bırakarak yapılmıştır. İkinci dünya Savaşı sırasında Avrupa'da gerçekleşen bu soykırıma pek çok ülke sessiz kalırken, Türkiye Avrupa'da yaşayan 18 bine yakın Yahudi'yi Türk pasaportu vermek suretiyle diplomasi yoluyla kurtarmıştır.[42]

Neo-Nazizm ise Nazizm'in tüm ideolojisini kabul etmekle beraber Alman ekseninden sıyrılıp tüm dünyaya yayılmış halidir. Neo-Nazilerin iddialarının temelinde Nazizm'deki gibi -teolojiden de beslenerek- antisemitizm, beyaz ırkın üstünlüğü ve beyaz ırkın soykırım tehdidi altında olduğu düşüncesi yer almaktadır. Buradan hareketle denebilir ki; Neo-Nazizm pek çok ülkede beyaz olmayan ırklara ve melezleşmeye duyulan aşırı nefret, beyaz ırkların kasıtlı olarak bilinçsizleştirildiğine dair inanış ve kutsal amacı için şiddeti meşru gören bir yapılanmadır.[43]

---

38 Claude David, *Hitler ve Nazizm*, çev. Hüseyin Boysan (İstanbul: İletişim, 1991), 53.

39 Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, 234.

40 H. Bahadır Türk, "Nasyonal Sosyalizm", *Tübitak Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, ed. Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç (İstanbul: Tübitak, 2022).

41 Agamben, *Kutsal İnsan*, 155.

42 Melis Özoğlu, "Nazilerin kanlı serüveni: 6 milyon kişiyi katlettiler", *Euronews*, (Erişim 13 Ocak 2025).

43 Güzelipek, "Neo-Nazizm ve Futbol: Yasaklı Bir İdeolojinin Stadyumlardaki İzdüşümü", 66.

Bauman, Naziler ile Neo-Nazilerin vahşete varan şiddet eylemlerini Batı'nın geçmişte maruz kaldığı toplu katliamların çeşitliliği ve teknolojideki ilerlemenin sağladığı yeni imkanlarla yeni vahşetler doğduğu yorumuna dair aktarımlarda bulunmaktadır.[44]

Bir çok Avrupa ülkesinde görülen Neo-Nazizm, şiddet içeren eylemlere sıcak bakan bir siyasi düşüncedir. Hindistan'da Hindutva milliyetçiliği, İran'ın "velayet-i fakih" anlayışı, Rus milliyetçiliğini güçlendirme ve yayma amacı taşıyan Avrasyacılık, Japon geleneksel dininin Japonları ve devleti kutsadığı inancına dayalı Şintoizm, üstün ırk ideolojisini benimseyen ve Neo-Nazizm ile benzer yönleri olan örgütlenmeler veya inançlardır.[45]

Kısa bir internet taramasıyla görüleceği gibi Almanya dışında İngiltere, Fransa, ABD, Yunanistan, İsveç ve pek çok ülkede sıklıkla Neo-Nazi saldırıları gerçekleştirilmektedir. Bu saldırıların, tanınmış solcu politikacı ve sanatçılardan, Yahudi mabetlerine kadar geniş bir hedef kitlesi bulunmaktadır. Bilhassa, genel olarak sağcı siyasi karaktere sahip Almanya kamuoyunda saldırıların münferit birer hadise olarak yansıtılması, Neo-Nazi örgütlerin rahat hareket etmesini ve sonraki saldırılarını planlamasını kolaylaştırmaktadır.[46] Dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta, Neo-Nazilerin münferit saldırıları bir yöntem olarak kullanmasıdır.

2.2. Tengrici Neo-Nazilerin Dijital Örgütlenme Ağları

Tengricilik, Türk coğrafyasında tarihsel köklere sahip bir inanç sistemi olarak günümüzde yeniden yorumlanmakta; bazı dijital topluluklarca etno-nasyonal bir kimlik inşasının ideolojik zeminine dönüştürülmektedir. Aynı şekilde, Nazizm de günümüz dijital dünyasında farklı kimlik hareketleriyle eklemlenerek, yeni bir radikal hibrit kimlik formu olarak yeniden ortaya çıkmaktadır. Bu iki farklı ideolojik damar, dijital alanlarda buluşarak "Tengrici Neo-Nazizm" olarak nitelendirilebilecek yeni bir kimlik biçimi yaratmaktadır.

Pek çok ülkede ırkçı yapılanmaların şiddete başvurduklarında Nasyonal Sosyalizmin saldırgan yöntemlerini kullandığı bilinmektedir. "Alternative Right" olarak bilinen aşırı sağcı ideolojilerin küreselleşme ve dijitalleşmenin sağladığı imkanlarla tüm dünyada yaygınlaşmakta olduğu görülmektedir. Bir yandan küreselleşmenin imkanlarından faydalanırken bir yandan da ortamın kendi etnisiteleri için tehlikeli hale gelmesinden küreselleşmeyi ve çoğulculuğu sorumlu tutan radikaller, çözümü aşırı sağa yönelerek soydaşları için güvenlikli bir ortam sağlayabilecekleri iddiasında görmektedirler.[47]

---

44 Zygmunt Bauman, *Modernite, Kapitalizm, Sosyalizm Küresel Çağda Sosyal Eşitsizlik,* çev. F. Doruk Ergun (İstanbul: Say, 2013), 181.

45 Bülent Şahin Erdeğer, "Kara Güneş Sembolizmi", *Serbestiyet* (13 Ağustos 2024).

46 Özgür Çoban, "Neonazi terörü: Almanya karanlığa sürüklenirken", Text, *Neonazi terörü: Almanya karanlığa sürüklenirken* (Gazete Duvar) (Gazete Duvar, 21 Şubat 2020).

47 Güngör, "Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor".

Tengricilik bağlamında da aynı durum söz konusu olmaktadır. Tengricilik ile Nazizmi bir araya getiren sebeplerin başında üstün ırk anlayışı gelmektedir. Tengrici yapılanmalar, Türk kimliğinin yüceltilmesi ve diğer kimliklerin aşağılanarak reddedilmesi görüşünden hareketle, mülteci karşıtlığı, Kürt karşıtlığı, Yahudi karşıtlığı, azınlık karşıtlığı gibi aşırı sağ fikirlerini şiddet içerikli eylemlere dökmektedirler. Sosyal medya paylaşımlardan anlaşıldığına göre bu anlayışın temelinde, tıpkı Nazizm'de olduğu gibi üstün ırk-alt ırk anlayışı yer almaktadır. Sosyal medya ve özellikle Telegram gibi uluslararası iletişim kanallarını kullanan Tengrici Nazi gruplar genellikle gençlerden oluşmaktadır. Sanal ortam dışında gerçek hayatta da bir araya gelen bu örgütlenmelerin en bilinenleri -internet araştırmalarına göre- "Ataman Kardeşliği", "Ulusal Cephe Partisi", "Sansasyonel Turan Birliği Yeniden", "Budun Farkındalığı", "Türk Direniş Cephesi", "Kurt Cemiyeti" gibi isimler taşımaktadır. Bağımsız eylem adı altında taşkınlıklar, saldırılar, afiş asma gibi faaliyetlerinin sosyal medya hesaplarından yayınlandığı görülmektedir.[48]

Türkçülüğü ile öne çıkan grupların tanınırlığı Eskişehir'de meydana gelen bir saldırı ile gerçekleşmiştir. 12.08.2024 tarihinde 18 yaşındaki Arda Küçükyetim isimli şahıs, planlı bir eylemle çay bahçesinde beş kişiyi bıçakla yaralamış, saldırıyı sosyal medyada canlı yayınlamış ve daha fazla kişiye zarar vermek üzere hareket halindeyken yakalanıp tutuklanmıştı. Medyada başlarda dijital oyun bağımlılığı nedeniyle psikolojik sağlığını yitirerek şiddet eğilimli hale gelen ve oyunların etkisiyle saldırılar düzenleyen biri olarak yer alan saldırganın[49] aşırı sağcı ve ırkçı bir eylem yaptığı sonradan anlaşılmıştı. Saldırganın üzerinde kurukafa resimli maske, kask, hücum yeleği ve balta bulunmaktaydı. Saldırı esnasında taşıdığı bazı materyallerde gamalı haç gibi Nazi sembolleri yer alması ve Telegram gibi kanallarda görüşme yaptığı kişilerin Tengricilik ile Nazi yanlısı kişiler olması, yaptığı eylemi açıklar nitelikteydi. Ayrıca saldırıyı yapmadan önce Telegram kanalında yayınladığı 16 sayfalık manifesto, bağlı olduğu ideolojiyi ortaya koymaktaydı. Gencin ailesiyle arasının iyi olmadığını ve onların kendisine karşı daha nazik olmalarını sağlamak için psikiyatriste gitme planını da anlattığı söz konusu manifestoda yer alan ırkçı ifadelerinden bazıları şunlardır:

> "2006, Eskişehir doğumlu, orta halli bir ailede doğan bir erkeğim. Ailemle aram hiç iyi olmamıştır, genellikle dedem ve anneannemle daha samimi olmuştur. İnsanlığa nefretim ortaokul sonlarına doğru başladı, ortaokul bittiğinde ise büyük bir depresyona girmiştim. Hayat yaşamaya değer değildi...Fakat bu depresyonun üstüne insanlık nefreti eklenince artık hayat amacımı bulmuştum...Kendimle

48 Ulusal Cephe Partisi, *X'te Ulusal Cephe: "Batılı komşularımızın çok kültürlü deneyinin neye yol açtığını çok iyi biliyor ve ülkemizde istemiyoruz! Kültürel ve etnik açıdan yabancıları kabul etmiyoruz. Türkiye eviniz değil! #Sığınmacı #Mülteci https://t.co/CUh4cdFtlF" / X* (Mektup 15 Haziran 2024).

49 Takvim, "Eskişehir'de dehşet: Maske ve çelik yelekle sokağa çıktı önüne geleni bıçakladı | Arda Küçükyetim tutuklandı! YouTube kanalı ortaya çıktı! Yorumlar kan dondurdu", *Eskişehir'de dehşet* (12 Ağustos 2024).

> beraber öldürebildiğim kadar böceği dünyadan silmek. Bu nefret ta ki bu güne kadar devam etti, beni büyük ihtimalle ya haberlerde yada şehrimin haber sayfalarında bulabilirsiniz. Ki bu motivasyonla yapılan ilk saldırı(?) olduğu için büyük ihtimalle haberlere çıkacağımı düşünüyorum. Politik açıdan bir Nasyonal Sosyalist'im denebilir..."[50]

> "Pis yahudi medyasının yalanlarına gelmeyin. Bu tamamen bir lonewolf (yalnız kurt) saldırısıdır...Eski planımda TKP binasına saldırmayı amaçlıyordum...Beni insan nefreti, mizantropi motive etti...Umarım bunlar ile yeteri kadar böcek temizleyebilirim...Göçmen kayıt merkezine EYP (el yapımı patlayıcı) yerleştir ve havaya uçur...Göçmen evlerini hedef al ve hepsini ortadan kaldır... (Kürtlerle ilgili olarak) Çocuk ve yaşlı fark etmeden hepsi temizlenmelidir."[51]

> "Dejenere aptalları hedef al, LGBT yürüyüşüne bomba ihbarında bulun... Feminist aktivistlerin arabalarının benzin deposuna toz şeker dök ve egzoz borusuna ıslak bir havlu tıka... Köyünde ANFO (amonyum nitrat bazlı patlayıcı) yap, kiralık bir araca koy ve federal binaları patlat, aynı Timoty Mcveigh gibi... İdeolojik düşmanlarını temizle, komünistleri, marksistleri ve antifaşistleri... Gece yollara çivi at... Elektrik hatlarına saldır, trafoları etkisiz hale getir ve hizmetkarları suya ve ekmeğe muhtaç hale düşür.."[52]

Habere konu olan saldırganın, olaydan birkaç gün önce "Steam" isimli bir uygulama aracılığıyla Doğu Avrupa'dan bir kişiyle görüşerek saldırı yaptığı yerin krokisi ve patlayıcı yapımından silah teminine kadar pek çok konu üzerinde bilgi alışverişinde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum yapılan eylemin münferit bir suç olmadığını ve ideolojik çerçeveyle ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bu olaydan iki yıl önce İstanbul'da meydana gelen ve "Ataman Kardeşliği" grubunu gündeme taşıyan benzer bir saldırı yaşanması da bu düşünceyi desteklemektedir.[53]

Tengrici Nazi gençlerin Telegram ve X gibi dijital ortamla yayılma ve örgütlenme sağladıkları görülmektedir. Tengrici Neo-Nazi olarak tanımlanabilecek olan örgütlenmelerden biri olan Ulusal Cephe Partisi'nin herkese açık olan bu kanallarda yayınladıkları paylaşımlarında tıpkı yasal bir siyasi parti gibi il teşkilatlarından söz edilmektedir. En aktif olan il teşkilatının Bursa olduğu anlaşılan ve her hangi bir resmi zemini olmayan bu teşkilatların paylaşımlarında şiddet ve saldırı içeren eylemlerde bulundukları, "yazılama çalışması" olarak tanımladıkları

---

50 Serbestiyet, "18 yaşındaki Eskişehirli Arda K. nasıl Nazi oldu ve toplu katliama kalkıştı?", *18 yaşındaki Eskişehirli Arda K. nasıl Nazi oldu ve toplu katliama kalkıştı?* (blog), 13 Ağustos 2024.

51 Serbestiyet, "Eskişehir'de miğferli, hücum yelekli, gamalı haçlı saldırgan terörü: Önüne geleni bıçakladı, canlı yayınladı, ırkçı manifestosu çıktı", *Serbestiyet* (blog), 12 Ağustos 2024.

52 Hilmi Hacaloğlu, "Eskişehir'deki Nazi karakterli sokak saldırısı: Tekil bir eylem mi devamı gelebilir mi?", *VOA Türkçe* (14 Ağustos 2024).

53 Yeni Şafak, "Irkçı kardeşlik: Kim bu faşistler", Text, *Irkçı kardeşlik: Kim bu faşistler* (Yeni Şafak) (Yeni Şafak, Erişim 11 Ocak 2025).

duvarlara ırkçı sloganlar yazma faaliyetleri, özellikle mülteci karşıtlığı ve azınlıklara yönelik tehditleri açıkça görülmektedir. Söz konusu hesapların takipçilerinin isimlerinde "Hun Türk, Atilla, Gökbörü, Türkmen, Altay, Turan, Kurtbey, Mukan, Tengrinin askerleri" gibi eski Türk geleneğinde kullanıldığı bilinen kelimeler yer almaktadır.[54]

Nasyonal Sosyalist örgütlenmelerin paylaşımlarında, sahip oldukları ideolojinin, Türk ırkının üstünlüğü, "insan nefreti" ve her zaman saldırıya hazır olma üzerine kurulu olduğu anlaşılmaktadır. Pek çok eylemlerinin videolarını çekip bir kısmını yayınlayan üyeler hemen her paylaşımlarında başta İslam dini olmak üzere tüm dinleri ve ırkları asimilasyon ve Türklere yönelik soy kırım yapmakla itham etmektedirler. Aşağıda söz konusu paylaşımlardan bazılarına yer verilmiştir:

> "Batılı komşularımızın çok kültürlü deneyinin neye yol açtığını çok iyi biliyor ve ülkemizde istemiyoruz! Kültürel ve etnik açıdan yabancıları kabul etmiyoruz. Türkiye eviniz değil!"[55]
>
> "...Evrim geçirmemiş ilkel varlık (zenci) sevenler ya Afrika'ya gitsinler ya da saçlarını kazıyıp sokaklarda tasma ile dolaştıracağımız günü beklesin."
>
> "Antalya İl Teşkilatımız, 01.04.2024 tarihinde bir araya geldi ve gelecek süreç için planlamalarda bulundu. Yörük diyarı güzel Antalya'mızı; başta Kürt, Ukraynalı ve Rus olmak üzere tüm gayri Türklerin işgalinden kurtarmaya yeminliyiz."
>
> "Adana İl Teşkilatımız tarafından gerçekleştirilen eylem sonucunda DEM Parti Adana İl Örgütü binasında maddi hasar oluşmuştur. Merkez Yürütme Kurulu'muz, gizlilik kuralları sebebiyle eylem hakkında daha fazla bilgi verilmemesini kararlaştırmıştır."[56]

Söz konusu grupların telegram kanalında belirttiklerine göre faaliyetlerinden biri de üyelerini ve sempatizanlarını silahlı saldırıya hazır birer militana dönüştürme amacıyla gerçekleştirdikleri "Nasyonal Eğitim"lerdir. Üyelerini açıkça atış talimlerine ve poligon etkinliklerine davet eden paylaşımlar bulunan hesapların ortalama biner üyesi bulunmaktadır. Ayrıca "Nasyonal Sosyalist Eğitim" isimli Telegram kanalında zenciler, Kürtler ve Yahudilerle ilgili aşağılayıcı ve geçmişte uğradıkları saldırıları haklı gören açıklamalar mevuttur:

> "Fransız Lejyonu'nda asker olan Mehmet Adil Aykar, şimdiye kadar en az 15 cana kıydığını ama öldürdüklerini insan yerine koymadığını söylüyor ve ekliyor: "Çünkü onlar zenciydi..."

---

54 Budun Farkındalığı-X, "Budun Farkındalığı (@BdnFarkindaligi) adlı kişiyi takip eden kişiler / X", *X (formerly Twitter)* (Erişim 11 Ocak 2025).

55 Ulusal Cephe Partisi, *X'te Ulusal Cephe*.

56 Ulusal Cephe Partisi-Telegram, *Ulusal Cephe Partisi-Telegram* (Mektup 15 Ekim 2023).

> "Kürt Şeyhlerinden Emîr Bılbasî ve oğlu Ali Ağa, Kızılbaşlar tarafından öldürüldü. Cesetleri Gök Meydan'a getirilip parçalandı ve sonra ateşe verilip yakıldılar. Şah İsmail'e Selam Olsun."[57]

"Ataman Kardeşliği" adlı grubun, mültecilerin geri gönderilmesiyle ilgili politikaların uygulanmaya başlaması üzerine, gerektiğinde tekrar toplanabileceklerini belirterek faaliyetlerini durdurduklarını açıklamalarından sonra[58] 2021 yılında X'te (Twitter) "nasyonalaktivire" adlı bir hesap açılmıştır. Burada yer verilen ifadeler şunlardır: *"Kemalist nasyonal sosyalist Türkiyeyi ve kutsal Türk ırkının menfaatini düşünen Türk liderler istiyoruz." "Yaşasın Türk ırkı! Kahrolsun halkların kardeşliği!"*[59]

Eskişehir'de yaşanan olayda görüldüğü gibi Tengrici Nazileri Nazi yapan, kullandıkları yöntemler ve sembollerdir. Bu durum pek çok şehirde gerçekleştirdikleri eylemlerden biri olan afiş yapıştırma etkinliklerinin görsel materyallerinde somut ifadesini bulmaktadır. Afişlerin içeriğinde "özüne dön!", "ülkemizi dezenfekte edelim", "ailenizi ve çevrenizi hamam böceklerinden koruyun", "Tanrı Türkü ilbay yarattı", "ırkını koru" gibi sloganlar ve Nazi sembolleri yer almaktadır. Türklükle ilgili olan bozkurtun yanında; kara güneş, gamalı haç, paramiliter Nazi örgütü Schutzstaffel'in nişanı olan "SS" çizimi, Nazi selamı ve demir haç, Tengrici Nazilerin bu görsellerde kullandığı sembollerdendir. Ayrıca afişlerde Kürtler ve Araplar böcek şeklinde tasvir edilmektedir.[60]

Tengrici Nazilerin kendi paylaşımlarından anlaşıldığına göre, örnek aldıkları kişi ve grupların başında Mustafa Kemal Atatürk (Kemal ismini bazen "Kamâl" olarak kullanmaktalar), Hitler ve Kuvayımilliye hareketi gelmektedir.[61] Bunun dışında Eskişehir'deki saldırının failinin "azizler" olarak tabir ettiği, toplu katliam yapan bazı saldırganlar da söz konusu gruplar için birer idol durumundadır. 19 Nisan 1995'te Oklahoma'da 168 kişiyi öldüren Timothy McVeigh, 22 Temmuz 2011'de Norveç'te 77 kişiyi öldüren Anders Behring Breivik, 15 Mart 2019'da Yeni Zelanda'da 51 kişiyi öldüren Brenton Tarrant, 1 Ekim 2017'de Las Vegas'ta 60 kişiyi öldüren Stephan Paddock aynı ideoloji ve benzer saldırılarla Türk Neo-Nazilerin esin kaynağı olan faillerdendir.[62] Faillerin son zamanlardaki eylemlerinin dikkat çeken benzer yönlerinden biri, saldırıyı sosyal medyadan canlı yayınlamalarıdır.

Tüm bu ortak yönlere, sembollere, manifesto ve diğer metinlere rağmen Ulusal Cephe oluşumunun lideri olarak lanse edilen ve eski bir subay olan Onurcan Koçak, verdiği

---

57 Nasyonal Sosyalist Eğitim-Telegram, *Nasyonal Sosyalist Eğitim* (Mektup 03 Ocak 2025).

58 İHA, "Eskişehir'deki saldırı sonrası Ataman Kardeşler'in eğitim videoları yeniden gündem oldu İhlas Haber Ajansı", *IHA* (2024).

59 X, nasyonalaktivite, "nasyonalaktivite (@NSAktivite) / X", *X (formerly Twitter)* (14 Ağustos 2021).

60 Ulusal Cephe Partisi, *X'te Ulusal Cephe*.

61 Ulusal Cephe Partisi-Telegram, *Ulusal Cephe Partisi-Telegram* (Mektup 19 Mayıs 2024).

62 Medyascope, "Eskişehir'deki bıçaklı saldırı: Arda Küçükyetim tutuklandı", *Medyascope* (13 Ağustos 2024).

bir röportajda "Neo-Nazi değil nasyonal sosyalistiz... Faşist anlayışa karşıyız... Kürt bir nasyonal oluşumla sorunumuz olmaz, Türk ırkının çıkarlarına hizmet ettikleri sürece..." açıklamalarında bulunmuştur. Koçak, 31 Mart 2024'te gerçekleşen yerel seçimlerde, siyasi duruşu mülteci karşıtlığı olarak belirginleşen Zafer Partisini mecburen destekledikleri; ancak aralarında bir bağ olmadığını ifade etmiştir.[63] Sosyal medya hesaplarındaki şiddet unsurları, saldırı ve taşkınlık ile ilgili paylaşımların aksine ılımlı bir milliyetçilik görüntüsü vermeye çalışılan bu açıklamalar, ikna edicilikten uzak ve gruba karşı muhtemel bir tehlikeyi bertaraf etmek için yapılmış görülmektedir.

Tengrici Neo-Nazi gençlerin radikalleşmesinin nedenleri ile ilgili olarak ortaya atılan argümanlardan biri, gençlerin dijital oyun bağımlılığı nedeniyle şiddet eğilimli olmaları, oyunlar vasıtasıyla birbirleriyle iletişim kurarak örgütlenmeleri ve kapalı grup oyunlardaki şiddet unsurlarını saldırılar yoluyla hayata geçirmeleri olarak ifade edilmektedir. Söz konusu gençlerin ortak özelliklerinin intihara meyilli olma, çevresinden ilgi ve destek görememe, aile ilişkilerinin zayıf olması nedeniyle güçlü bir karakter oluşturamamaları olduğu belirtilmektedir. Ayrıca sosyal ve ailevi yönden eksikliklerini oyun platformlarında tamamlamaları üzerinde durulmaktadır.[64]

Dikkate alınması gereken bir diğer senaryo ise radikalleşmenin dijital oyun bağımlılığıyla başlamadığı; tam tersine oyun platformlarının radikalleşen gençlerin örgütlenmeleri için bir araç olarak kullanıldığıdır. Bu gruplara katılan gençlerle ilgili olarak yukarıda sıralanan ortak özelliklerle beraber radikalleşmenin bir sebebi de toplumsal yabancılaşmanın sonucu olarak radikalleşen gençlerin anlam arayışına girmeleridir. Diğer bir deyişle, bizatihi dijital oyunların gençleri Nasyonal Sosyalist ya da Tengrici yapmadığı, zaten radikalleşmiş olan bireylerin kendini ifade ve örgütlenme yöntemi olarak bu platformlardan faydalandıkları sonucuna ulaşılmaktadır.[65]

Pek çok dijital oyunda radikal örgütlerle ilgili sembol, isim, figür ve karakterlerin yer alması oyuncuların radikalleşmelerine hizmet etmektedir. Oyunlarda terör, taciz, şiddet ve saldırı unsurlarının belli bir ideoloji etrafında sunulması; üstelik dini sembol ve kişilerin hedef olarak belirlenmiş olması, söz konusu oyunların bir maksada hizmet ettiğini göstermektedir. Steam ve Fortnite adlı oyun platformlarının aşırı sağcı Neo-Naziler tarafından örgütlenme amacıyla kullanılması, IŞİD'in Call of Duty adlı oyuna atıflar yapması ve militanların bu oyun üzerinden iletişim kurmaları, el-Kaide'nin 2003'te Quest for Bush (Bush Arayışı) ve The Clanging of the Swords (Kılıçların Çınlaması), Hizbullah'ın Special

---

63 Serbestiyet, Ulusal Cephe lideri: "Neo-Nazi değil, nasyonal sosyalistiz, "Ulusal Cephe lideri: "Neo-Nazi değil, nasyonal sosyalistiz.", *Ulusal Cephe lideri: "Neo-Nazi değil, nasyonal sosyalistiz.* (blog), 26 Ağustos 2024.

64 Yenal Göksun, "Eskişehir saldırısı: Yeni sanal kimlikler ve radikalleşme", *Eskişehir saldırısı: Yeni sanal kimlikler ve radikalleşme* (15 Ağustos 2024).

65 Güngör, "Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor".

Force (Özel Kuvvet) ve Special Force 2: Tale of a Truthful Pledge (Özel Kuvvet 2: Gerçek Bir Taahhüdün Öyküsü) adlı oyunlar çıkarması dijital oyunların radikalleşme aracı yapılmasına örnek teşkil etmektedir.[66]

Sonuç

Küreselleşmenin günümüze bıraktığı en etkili araçlardan biri olan dijitalleşme, yerel kimliklerin, yok olma tehlikesine karşı radikalleşerek varlıklarını sürdürmelerine olanak sağlamaktadır. Tengrici Neo-Nazi gençler radikalleşen bu gruplardan biridir. Hibrit bir kimlik oluşturmakla ve dijital dünyanın sağladığı iletişim olanaklarıyla, henüz belirleyemedikleri ancak iddia ettikleri keskin çizgilere sahip birer faşist figüre dönüşmektedirler. Grup içinde kabul görme, dikkat çekme, siyasi olarak varlık gösterme, mevcut sisteme olan muhalif düşüncelerini ses getirici biçimde ortaya koyma isteği gibi etkenler, bu gençlerin aşırı sağ örgütlere katılmalarına neden olmaktadır [67].

Gençleri etkisi altına alan aşırı sağcı ve şiddet eğilimli akımların tanınması, bunlara karşı toplumsal tedbirler alınabilmesi için son derece önemlidir. Dijital oyun platformları ve sosyal medya uygulamaları aracılığıyla örgütlenip yaygınlaşan Tengrici Neo-Nazici akıma genellikle aile ve sosyal ilişkilerinde yetersizlik yaşayan gençlerin katılması, "oyunlar mı radikalleştiriyor, yoksa radikaller oyunlarla mı örgütleniyor?" sorularını doğurmuştur. Sanal oyun platformlarında varlık gösteren bu radikallerden bazıları, gerçek hayatta sanaldakinin benzeri terör eylemlerine kalkışmakta ve toplu katliamlar yapmaktadırlar. Saldırılarda dikkat çekici ortak yönlerden biri de saldırı esnasında tıpkı oyundaki gibi bir görüntüleme tarzı kullanarak sosyal medya ya da oyunda canlı yayın açmalarıdır. Bu, radikallerin oyun platformlarıyla organik bağı olduğu iddiasını doğrular nitelikte bir veridir[68]. Ancak bu bağı sadece "oyunlar radikalleştiriyor" şeklinde değil "radikaller oyunlarla örgütleniyor" şeklinde okumak gerekmektedir. Tengriciliğin özünde var olan doğa ve insan sevgisinin aksine, öldürmeye ve tahrip etmeye kanalize olmaları da aslında anlam arayışı içinde olan gençlerin tam olarak tanımadıkları bir inanca bağlılık bahanesiyle başkaları tarafından kullanıldıklarını göstermektedir. Buradan hareketle oyun platformlarının hem aileler tarafından hem de kamu gücüyle dikkatle takip ve analiz edilmesi, risk ve tehlike arz eden oyunlara karşı dikkatli olunması, nefret, şiddet vb. suç unsuru taşıyan oyun ve sanal platformlara karşı gerekli tedbirlerin alınması ve bilinçlendirme çalışmaları, bireysel ve toplumsal açıdan son derece büyük önem arz etmektedir.

---

66 Göksel Türker - Ali Gök, "Video Oyunlar ve Oyun Platformlarının Radikalleşme ve Terörizm Açısından İncelenmesi", *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, Dijitalleşme Özel Sayısı* 12 (2022), 133.

67 Güngör, "Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor".

68 Türker - Gök, "Video Oyunlar ve Oyun Platformlarının Radikalleşme ve Terörizm Açısından İncelenmesi", 137.

Kaynakça | References

Agamben, Giorgio. *Kutsal İnsan*. çev. İsmail türkmen. İstanbul: Ayrıntı, 2. Basım, 2013.

Aşkın, Muhittin. "Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10/2 (2007), 213-220.

Bauman, Zygmunt. *Kimlik*. çev. Mesut Hazır. Ankara: Heretik, 2017.

Berger, Peter L. *Kutsal Şemsiye-Dinin Sosyolojik Teorisinin Ana Unsurları*. çev. Ali Coşkun. İstanbul: Rağbet, 4. Basım, 2011.

Budun Farkındalığı-X. "Budun Farkındalığı (@BdnFarkindaligi) adlı kişiyi takip eden kişiler / X". *X (formerly Twitter)*. Erişim 11 Ocak 2025. https://x.com/explore

Cambridge Dictionary. 25 Aralık 2024. Erişim 30 Aralık 2024. https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-russian/hybrid

Candan, İsmail. "Fichte'nin 'Alman Ulusuna Söylevleri'nin Nazi Adalet Anlayışındaki Yeri". *Akademik Bakış Dergisi* 49 (2015), 178-188.

Çağırkan, Barış. "Göç, Hibrit Kimlik ve Aidiyet: Yeni Toplumlar, Yeni Kimlikler". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 5/8 (2016), 2613-2623.

Çapçıoğlu, İhsan. "Küreselleşme, Kültür ve Din". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 49/2 (2008), 153-183.

Çoban, Özgür. "Neonazi terörü: Almanya karanlığa sürüklenirken". Text. *Neonazi terörü: Almanya karanlığa sürüklenirken*. Gazete Duvar. Gazete Duvar. 21 Şubat 2020. Erişim 13 Ocak 2025. https://www.gazeteduvar.com.tr/forum/2020/02/21/neonazi-teroru-almanya-karanliga-suruklenirken

David, Claude. *Hitler ve Nazizm*. çev. Hüseyin Boysan. İstanbul: İletişim, 1991.

Dirlik, Arif. *Kriz, Kimlik ve Siyaset*. İstanbul: İletişim, 2009.

Duman, Zeki. "Küreselleşme Kimlik ve Çokkültürlülük". *Sosyal Bilimler Dergisi* 2/1 (2009), 93-112.

Erekmekçi, Mert. "Küreselleşme Sürecinde Kimlik Sorunları Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme". *International Sciences Studies Journal* 8/105 (2022), 4219-4232.

Giddens, Antony. *Modernite ve Bireysel-Kimlik*. Ankra: Say, 2010.

Giddens, Antony. *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı, 2012.

Göksun, Yenal. "Eskişehir saldırısı: Yeni sanal kimlikler ve radikalleşme". *Eskişehir saldırısı: Yeni sanal kimlikler ve radikalleşme*. 15 Ağustos 2024. Erişim 13 Ocak 2025. https://www.aa.com.tr/tr/analiz/eskisehir-saldirisi-yeni-sanal-kimlikler-ve-radikallesme/3304558

Güngör, Özcan. "Küreselleşmeye Dair Sosyolojik Bir Çerçeve". *Sosyolojik Açıdan Küreselleşme ve Din El Kitabı*. 1-29. Ankara: Sonçağ Akademi, 2022.

Güngör, Özcan. "Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor: Arda K. Örneği". *Z Kuşağı Niçin ve Nasıl Radikalleşiyor: Arda K. Örneği*. 2024. Erişim 11 Ocak 2025. https://urad.org.tr/radikal-aglar/z-kusagi-nicin-ve-nasil-radikallesiyor-arda-k-ornegi

Güzelipek, Y. Anıl. "Neo-Nazizm ve Futbol: Yasaklı Bir İdeolojinin Stadyumlardaki İzdüşümü". *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi* 6/2 (2020), 63-75.

Hacaloğlu, Hilmi. "Eskişehir'deki Nazi karakterli sokak saldırısı: Tekil bir eylem mi devamı gelebilir mi?" *VOA Türkçe*. 14 Ağustos 2024. Erişim 11 Ocak 2025. https://www.voaturkce.com/a/eskisehir-nazi-karakterli-sokak-saldirisi-tekil-bir-eylem-mi-devami-gelebilir-mi/7742735.html

Hall, Stuart. "The Local and The Global: Globalization and Ethnicity". *Culture, Globalization and the World-System: Contemporary Conditions for the Representation of Identity*. ed. Antony D. King. 19-39. New York: University of Minnesota Press, 1991. Basım, 1997.

İHA. "Eskişehir'deki saldırı sonrası Ataman Kardeşler'in eğitim videoları yeniden gündem oldu İhlas Haber Ajansı". *IHA*. 2024. Erişim 11 Ocak 2025. https://www.iha.com.tr/eskisehir-haberleri/eskisehirdeki-saldiri-sonrasi-ataman-kardeslerin-egitim-videolari-yeniden-gundem-oldu-107618495

Loomba, Ania. *Kolonyalizm Postkolonyalizm*. İstanbul: Ayrıntı, 2000.

Marshall, Gordon. *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat, 2. Basım, 2005.

Medyascope. "Eskişehir'deki bıçaklı saldırı: Arda Küçükyetim tutuklandı". *Medyascope*. 13 Ağustos 2024. Erişim 11 Ocak 2025. https://medyascope.tv/2024/08/13/eskisehirdeki-bicakli-saldiri-arda-kucukyetim-tutuklandi/

Möngü, Bahtınır. "Postmodernizm ve Postmodern Kimlik Anlayışı". *Atatürk Üniveristesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 17/2 (2013), 27-26.

Nasyonal Sosyalist Eğitim-Telegram. *Nasyonal Sosyalist Eğitim* (Mektup 03 Ocak 2025). https://t.me/s/nasyonalegitim?before=1453

Serbestiyet. "18 yaşındaki Eskişehirli Arda K. nasıl Nazi oldu ve toplu katliama kalkıştı?" *18 yaşındaki Eskişehirli Arda K. nasıl Nazi oldu ve toplu katliama kalkıştı?* (blog), 13 Ağustos 2024. https://serbestiyet.com/featured/portre-18-yasindaki-eskisehirli-arda-k-nasil-nazi-oldu-ve-toplu-katliama-kalkisti-178358/

Serbestiyet. "Eskişehir'de miğferli, hücum yelekli, gamalı haçlı saldırgan terörü: Önüne geleni bıçakladı, canlı yayınladı, ırkçı manifestosu çıktı". *Serbestiyet* (blog), 12 Ağustos 2024. https://serbestiyet.com/haberler/nazi-amblemli-migferli-hucum-yelekli-18-yasindaki-saldirgan-eskisehirde-camiden-cikanlara-bicakla-saldirdi-1i-agir-5-yarali-178174/

Serbestiyet, Ulusal Cephe lideri: "Neo-Nazi değil, nasyonal sosyalistiz. "Ulusal Cephe lideri: "Neo-Nazi değil, nasyonal sosyalistiz." *Ulusal Cephe lideri: "Neo-Nazi değil, nasyonal sosyalistiz.* (blog), 26 Ağustos 2024. https://serbestiyet.com/featured/ozel-haber-ulusal-cephe-lideri-neo-nazi-degil-nasyonal-sosyalistiz-ordu-ak-partinin-arka-bahcesi-oldugu-icin-ayrilma-karari-aldim-179618/

Takvim. "Eskişehir'de dehşet: Maske ve çelik yelekle sokağa çıktı önüne geleni bıçakladı | Arda Küçükyetim tutuklandı! YouTube kanalı ortaya çıktı! Yorumlar kan dondurdu". *Eskişehir'de dehşet*. 12 Ağustos 2024. Erişim 11 Ocak 2025. https://www.takvim.com.tr/yasam/2024/08/13/sanal-oyunlarda-sizi-bekleyen-buyuk-tehlike-oynadigi-savas-oyunlarinin-etkisinde-kaldi-5-kisiye-dehset-sacti

TDK. "Kimlik". *Güncel Türkçe Sözlük*. 2025. Erişim 13 Kasım 2025. https://sozluk.gov.tr/?kelime=kimlik

Tümer, Günay - Küçük, Abdurrahman. *Dinler Tarihi*. Ankara: Ocak, 4. Basım, 2002.

Türk, H. Bahadır. "Nasyonal Sosyalizm". *Tübitak Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*. ed. Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç. 3/145. İstanbul: Tübitak, 2022. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/nasyonal_sosyalizm

Türker, Göksel - Gök, Ali. "Video Oyunlar ve Oyun Platformlarının Radikalleşme ve Terörizm Açısından İncelenmesi". *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, Dijitalleşme Özel Sayısı* 12 (2022), 125-141.

Ulusal Cephe Partisi. *X'te Ulusal Cephe: "Batılı komşularımızın çok kültürlü deneyinin neye yol açtığını çok iyi biliyor ve ülkemizde istemiyoruz! Kültürel ve etnik açıdan yabancıları kabul etmiyoruz. Türkiye eviniz değil! #Sığınmacı #Mülteci https://t.co/CUh4cdFtlF" / X* (Mektup 15 Haziran 2024). https://x.com/ulusalcephe1/status/1802063429596848132

Ulusal Cephe Partisi-Telegram. *Ulusal Cephe Partisi-Telegram* (Mektup 15 Ekim 2023). https://t.me/ulusalcephe/151

Ulusal Cephe Partisi-Telegram. *Ulusal Cephe Partisi-Telegram* (Mektup 19 Mayıs 2024). https://t.me/ulusalcephe/257

X, nasyonalaktivite. "nasyonalaktivite (@NSAktivite) / X". *X (formerly Twitter)*. 14 Ağustos 2021. Erişim 11 Ocak 2025. https://x.com/explore

Yeni Şafak. "Irkçı kardeşlik: Kim bu faşistler". Text. *Irkçı kardeşlik: Kim bu faşistler*. Yeni Şafak. Yeni Şafak. Erişim 11 Ocak 2025. https://www.yenisafak.com/gundem/irkci-kardeslik-kim-bu-fasistler-3729598